

Standardy ochrony małych dzieci

– kolejny obowiązek lekarza

Ustawą z 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1606), zostały wprowadzone do polskiego systemu prawnego regulacje, których celem jest zapewnienie zwiększonej ochrony dzieci przed przemocą i zapewnienie im właściwej pomocy – w przypadku skrzywdzenia.

Nowelizacja ta potocznie nazywa się tzw. „ustawą Kamilka”. Nazwa ta pochodzi od bulwersującej sprawy ośmioletniego Kamila z Częstochowy, który został zakatowany przez partnera jego matki. Zdarzenie to miało miejsce w 2023 r. Mężczyzna kopnął chłopca, oblał wrzątkiem oraz sadzał na rozgrzanym piecu węglowym. Poparzone dziecko przez pięć dni konało na oczach pozostałych domowników. Chłopiec trafił do szpitala – jak się okazało – niestety za późno. Po kilku tygodniach Kamil zmarł.

Przepisami z 28 lipca 2023 r. dodano do Ustawy z 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 560) – dalej: upz – rozdziału 4b: „Standardy ochrony małoletnich”.

Przepisy, dotyczące standardów ochrony małoletnich weszły w życie 15 lutego 2024 r. Mając na uwadze regulację ustawową, w myśl

której podmioty zobowiązane do wprowadzenia standardów ochrony małoletnich mają sześciomiesięczny termin na wdrożenie regulacji, należy wskazać, że czas ten upływa 15 sierpnia 2024 r. Od tej daty, każdy podmiot, zobowiązany do stosowania standardów, ma obowiązek wprowadzenia w życie nałożonych obowiązków oraz procedur.

KTO MA OBOWIĄZEK WPROWADZIĆ STANDARDY?

Zgodnie z zapisami Ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich, zobowiązany do wprowadzenia Standardów jest m.in. każdy:

- 1) organ zarządzający placówką medyczną, do której uczęszczają albo w której przebywają lub mogą przebywać małoletni;
- 2) organizator działalności medycznej skierowanej do małoletnich.

Celem, którym kierował się ustawodawca było nałożenie obowiązku wdrożenia standardów ochrony małoletnich na maksymalnie szeroki krąg podmiotów, których działalność można uznać za medyczną.

Na mocy wprowadzonych regulacji, obowiązek wdrożenia Standardów mają m.in.:

szpitale, kliniki, centra medyczne, środowiskowe centra zdrowia psychicznego, niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, lekarze, lekarze dentyści, pielęgniarki, położne, fizjoterapeuci, ratownicy medyczni, opiekunowie medyczni prowadzący indywidualną praktykę.

CO POWINNY ZAWIERAĆ STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNIICH?

Każdy podmiot, który pracuje z dziećmi zobowiązany jest posiadać ustalone procedury ochrony małoletnich przed krzywdzeniem. Procedury te przewidywać muszą zarówno środki ochrony o charakterze profilaktycznym, jak również te które są związane z podjęciem konkretnych działań zaradczych – np. zawiadomienie organów ścigania oraz zorganizowanie niezbędnej pomocy krzywdzonym dzieciom.

Istotnym elementem standardów ochrony małoletnich są reguły, których celem jest zapewnienie bezpiecznych relacji między małoletnim dzieckiem a personelem danego podmiotu, wskazujące w szczególności zachowania niedozwolone wobec małoletnich.

Dla przykładu wskazać można następujące obszary, które powinny zostać uwzględnione

w regułach bezpiecznych relacji pomiędzy personelem podmiotu leczniczego/placówki medycznej a dzieckiem: kontakt fizyczny z dzieckiem, komunikacja werbalna z dzieckiem, kontakty bezpośrednie i online z dzieckiem poza placówką, czynności higieniczno-pielęgnacyjne, dyscyplinowanie dziecka, relacje z rodzicami/opiekunami dziecka (patrz: Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, *Standardy ochrony dzieci w placówkach medycznych*, Warszawa 2023, s. 31.).

W standardach ochrony małoletnich powinny zostać określone:

a) zasady i procedura podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego (art. 22c ust. 1 pkt 2 upz);

b) procedury i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz w przypadku instytucji, które posiadają takie uprawnienia, osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury „Niebieskiej Karty” (art. 22c ust. 1 pkt 3 upz) osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia (art. 22c ust. 1 pkt 7 upz).

Procedura podejmowania działań interwencyjnych, powinna szczegółowo wskazywać w jaki sposób oraz jakiej osobie/podmiotowi zgłaszać podejrzenie krzywdzenia dziecka, a także powinna wskazywać sposób, w jaki podejmowana jest decyzja o podjęciu interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka ze strony:

- personelu podmiotu medycznego,
- członków rodziny,
- osób trzecich,
- rówieśników.

Procedura powinna wskazać osobę odpowiedzialną za powiadomienie właściwych organów i instytucji o podejrzeniu krzywdzenia dziecka, podejrzeniu popełnienia

przestępstwa, czy podejrzeniu przemocy domowej. Standardy Ochrony Małoletnich powinny zawierać także:

- wymogi, dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone (tj. sytuacje zagrażające bezpieczeństwu i zdrowiu własnemu i innych, jakie zachowania są uważane za agresywne);
- zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet;
- procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci Internet oraz utrwalonymi w innej formie; (zasady zabezpieczania infrastruktury informatycznej, z której korzystają dzieci przed nieodpowiednimi treściami, w sytuacji gdy taka infrastruktura jest udostępniana dzieciom przez placówkę medyczną);
- zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia

*(np. spotkania z psychologiem, pedagogiem, prowadzenie rozmów z rodzicami, w sytuacji gdy dany podmiot zatrudnia specjalistów mogących udzielić takiego wsparcia, zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniego organu/instytucji, wskazanie rodzicom/opiekunom miejsc, które świadczą pomoc specjalistyczną). Warto, aby w placówce medycznej i u organizatora działalności medycznej skierowanej do małoletnich została stworzona lista podmiotów, które udzielają wsparcia specjalistycznego i w razie potrzeby mogła zostać przekazana rodzicom/opiekunom. Podkreślenia wymaga, że zakres planu wsparcia powinien wynikać z możliwości placówki medycznej i organizatora działalności medycznej skierowanej do małoletnich (cyt. za P. Masłowska, *Standardy ochrony małoletnich w podmiocie wykonującym działalność leczniczą, LEX/el. 2024*).*

W standardach ochrony małoletnich powinien zostać określony sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego (art. 22c ust.

1 pkt 8 upz). Za dobrą praktykę uznane będzie wprowadzenie kart interwencji, zawierających: imię i nazwisko dziecka, dane osoby zgłaszającej krzywdzenie, opis zgłoszonego rodzaju krzywdzenia, opis działań podjętych w odpowiedzi na zgłoszenie.

Standardy Ochrony Małoletnich powinny przewidywać także zasady ich wdrożenia, czyli odpowiednie przygotowania pracowników do stosowania Standardów.

W konsekwencji powyższego, Ustawodawca nałożył obowiązek wyznaczenia osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu do stosowania standardów. W praktyce oznacza to, że jeśli zatrudniamy pracowników, powinniśmy zadbać o przeszkolenie ich z tematyki objętej wdrożonymi u nas Standardami. Po przeprowadzeniu szkolenia, pracownicy powinni złożyć pisemne oświadczenie jego odbyciu.

MUSIMY POINFORMOWAĆ O WPROWADZENIU STANDARDÓW OCHRONY MAŁOLETNIICH

Abym wdrożone przez nas Standardy mogły w pełni funkcjonować, konieczne jest poinformowanie odbiorców o ich treści. Ustawa przewiduje pewne minimum – jeśli chodzi o sposób przekazania tych informacji.

Minimalny zakres udostępniania i informowania o standardach to:

- udostępnienie na stronie internetowej placówki medycznej i organizatora działalności medycznej skierowanej do małoletnich,
- wywieszenie w widocznym miejscu w lokalu placówki medycznej i organizatora działalności medycznej skierowanej do małoletnich.

Przepisy Ustawy nałożyły ponadto obowiązek przygotowania standardów ochrony małoletnich w wersji pełnej oraz skróconej – czyli tej, przeznaczonej dla małoletnich. Wersja skrócona powinna zawierać informacje istotne dla małoletnich, dostosowane do ich wieku, potrzeb i zdolności percepcji.

WERYFIKACJA PERSONELU

Do momentu wejścia w życie nowelizacji z 28.07.2023 r. istniał obowiązek sprawdzenia danych osoby dopuszczanej do pracy lub do innej działalności w *Rejestrze Sprawców Przepstępstw na Tle Seksualnym* z dostępem ograniczonym.

Od 15.02.2024 r. każda osoba, przed nawiązaniem z nią stosunku pracy lub przed dopuszczeniem jej do innej działalności, związanej z dziećmi musi:

a) zostać zweryfikowana pod kątem, czy dane osoby są zamieszczone w Rejestrze z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze. Obowiązek sprawdzenia w/w danych spoczywa na pracodawcy. Po dokonaniu powyższej weryfikacji, pracodawca utrwała dane uzyskane z rejestru w formie wydruku i załącza do akt osobowych pracownika albo dokumentacji dotyczącej osoby dopuszczanej do innej działalności;

b) przedłożyć informację z Krajowego Rejestru Karnego w zakresie przestępstw określonych w rozdziale XIX (*Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu*) i XXV (*Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności*), w art. 189a (*handel ludźmi*) i 207 (*znęcanie się*) Kodeksu karnego – oraz w ustawie z 29.07.2005 r. o *przeciwdziałaniu narkomanii* (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1939 z późn. zm.) lub za odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego. Otrzymaną informację pracodawca dołącza do akt osobowych;

c) przedłożyć informację z rejestru karnego państwa obywatelstwa (dot. osób posiadających obywatelstwo innego państwa niż Rzeczpospolita Polska), uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej,

związanej z kontaktami z dziećmi. Jeżeli prawo państwa nie przewiduje wydawania informacji do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej, związanej z kontaktami z dziećmi, przedkłada się informację z rejestru karnego tego państwa. Otrzymaną informację pracodawca dołącza do akt osobowych;

d) złożyć oświadczenie o państwie lub państwach, w których zamieszkiwała w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Polska i państwo obywatelstwa, oraz jednocześnie przedłożyć pracodawcy lub innemu organizatorowi informację z rejestrów karnych tych państw używaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi. Jeżeli prawo państwa nie przewiduje wydawania informacji do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi, przedkłada się informację z rejestru karnego tego państwa. Otrzymaną informację pracodawca dołącza do akt osobowych. Oświadczenie jest składane pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie jest zobowiązany do zawarcia w nim klauzuli: „*Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia*”;

e) w przypadku gdy prawo państwa, z którego ma być przedłożona informacja, nie przewiduje jej sporządzenia lub w danym państwie nie prowadzi się rejestru karnego, osoba dopuszczana do pracy lub innej działalności składa pracodawcy lub innemu organizatorowi oświadczenie o tym fakcie wraz z oświadczeniem, że nie była prawomocnie skazana w tym państwie za czyny zabronione odpowiadające przestępstwom określonym w rozdziale XIX i XXV, w art. 189a i art. 207 *Kodeksu karnego* oraz w *Ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii* oraz nie wydano wobec niej innego orzeczenia, w którym stwierdzono, iż dopuściła się takich czynów zabronionych, oraz że nie ma obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy sto-

sowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi. Oświadczenie dołącza do akt osobowych. Oświadczenie składane jest pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie jest zobowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „*Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia*”.

KONTROLA

Obowiązek wprowadzenia standardów ochrony małoletnich oraz weryfikacji personelu w rejestrach kontroluje wójt, burmistrz, prezydent miasta, starosta oraz marszałek województwa, w zakresie objętym właściwością rzeczową i miejscową tych organów.

Podmiotem uprawnionym do kontroli wykonywania obowiązków wprowadzenia standardów ochrony małoletnich oraz sprawdzania zatrudnianych osób w rejestrach jest również Prezes Narodowego Funduszu Zdrowia w zakresie swojej właściwości. W przypadku stwierdzenia naruszenia wskazanego obowiązku pracownicy NFZ przeprowadzają kontrole mają obowiązek niezwłocznego powiadomienia Policji lub prokuratury.

KARY

Omawiane przepisy prawa, przewidują możliwość orzeczenia kary za niewykonywanie obowiązków w zakresie wprowadzenia standardów ochrony małoletnich oraz sprawdzania personelu:

- dopuszczenie osoby do pracy lub do innej działalności (np. staż, praktyki) bez sprawdzenia, czy dane osoby są zamieszczone w Rejestrze z dostępem ograniczonym lub w Reje-

strze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny nie niższej niż 1000 zł;

- dopuszczenie osoby do pracy lub do innej działalności (np. staż, praktyki) w przypadku posiadania wiedzy, że dane tej osoby są zamieszczone w Rejestrze, albo wiedząc, że dana osoba została prawomocnie skazana za przestępstwo określone w rozdziale XIX i XXV k.k., przestępstwo określone w art. 189a i 207 k.k. lub Ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny nie niższej niż 1000 zł.;

- **niewykonanie obowiązku wprowadzenia standardów ochrony małoletnich podlega karze grzywny do 250 zł albo karze nagany. W razie ponownego stwier-**

dzenia niewykonania obowiązku wprowadzenia standardów ochrony małoletnich sprawca podlega karze grzywny nie niższej niż 1000 zł.;

- dopuszczenie osoby do pracy lub do innej działalności (np. staż, praktyki) w przypadku posiadania wiedzy, że osoba ta ma obowiązek stosowania się do orzeczonego przez sąd zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi, podlega karze pozbawienia wolności od trzech miesięcy do lat pięciu. W razie skazania za wymienione przestępstwo sąd orzeka środek karny w postaci świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Wysokość tego świadczenia nie może przekroczyć 30.000 zł.

PODSUMOWANIE

Wprowadzenie Standardów Ochrony Małoletnich to kolejny obowiązek prawny, który obciąża każdy podmiot leczniczy i prowadzącego praktykę zawodową lekarza – jeśli ze świadczeń zdrowotnych, udzielanych przez te podmioty korzystać mogą małoletni. Standardy, muszą zostać wdrożone do 15 sierpnia 2024 r. Warto zapamiętać wskazaną powyżej datę, ponieważ przepisy prawa przewidują zarówno możliwość kontroli wdrożenia – przez zobowiązane do tego podmioty – Standardów jak również prawo do nakładania kar w przypadku stwierdzonych w tym zakresie uchybień.

mec. Krzysztof Izdebski
Rzecznik Praw Lekarza
KPOIL

W STANDARDACH, W SPOSÓB DOSTOSOWANY DO CHARAKTERU I RODZAJU PŁACÓWKI LUB DZIAŁALNOŚCI, OKREŚLA SIĘ W SZCZEGÓLNOŚCI:

- 1) zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem placówki lub organizatora, a w szczególności zachowania niedozwolone wobec małoletnich;
- 2) zasady i procedurę podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego;
- 3) procedury i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz w przypadku instytucji, które posiadają takie uprawnienia, osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury „Niebieskiej Karty”;
- 4) zasady przeglądu i aktualizacji standardów;
- 5) zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu placówki lub organizatora do stosowania standardów, zasady przygotowania tego personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności;
- 6) zasady i sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim standardów do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania;
- 7) osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia;
- 8) sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego.